

Andere toets van schoolkind nodig

Het onderwijsniveau holt achteruit, stelt de onderwijsinspectie in haar jaarlijkse *De Staat van het Onderwijs*. De verklaring ligt in te vroeg aanbod en onjuiste toetsing.

Aan onze universiteiten en pabo's is een gesloten netwerk ontstaan dat psychologische ontwikkelingsfasen van het kind ontkent of negeert. Intelligentie zou van buitenaf ontwikkelbaar zijn, terwijl in proeven duidelijk is vast te stellen dat een kind aan bepaalde lesstof toe moet zijn. Kleuterleerkrachten weten dat als geen ander.

Een voorbeeld is dat de onderwijsinspectie in 2006 alle basisscholen heeft opgeroepen om de kinderen van groep 2 en eventueel ook van groep 1 letters aan te bieden. Feit is echter dat kinderen zowel in 2006 als in 2018 gemiddeld rond 6,5 jaar leesrijp worden en dan wat met letters aan kunnen. Niet-leesrijpe kinderen die aan het eind van het ene schooljaar 18 letters blijken te kennen, zijn na zes weken zomervakantie meer dan de helft daarvan weer vergeten.

Een ander voorbeeld zijn de spellingstoetsen van het Cito. Door de waarde die veel schoolbesturen en de onderwijsinspectie aan Cito-toetsen hechten, trainen veel scholen daarom – zeer tegen hun zin – de leerlingen van groep 4 in de tweede helft van het schooljaar op 'hand'-/hant/ en 'bokken'-/bokun/. Daardoor komen ze op de korte termijn betrekkelijk goed uit de bus.

Vervolgens moeten ze de leerlingen nog zo'n jaar of twee blijven verbeteren vanwege de vele spellingsfouten die ze maken ('hantje', 'vertroken'). Volgens de dominante richting werd dan steeds aanbevolen om iets nóg vroeger aan te bieden, daarmee een neerwaartse spiraal in stand houdend. Volgens op feiten gebaseerde inzichten dient men echter op tijd te beginnen – als het kind ergens rijp voor is.

De kiem van de oneigenlijke toetsing ligt in de Citotoets. Een Citotest is doorgaans een meerkeuzetoets en herkent men aan het feit dat er afwijkingen van

een gemiddelde uitkomen. Een test gooit rijpe en niet-rijpe kinderen op één hoop, bepaalt daar een gemiddelde van en bepaalt van elk kind hoeveel het daarvan afwijkt. Daardoor verdwijnt bij laagscorders het zicht op de vraag of een kind ergens niet rijp voor was, of dat het er wel rijp voor was maar slecht onderwijs kreeg, of een persoonlijk probleem heeft waardoor het zich niet kan concentreren of nog wat anders.

Rijpheid voor bepaalde schoolstof bepaalt men met rijpheidsproeven. Die zijn op feitelijk houdbaar gebleken ontwikkelingspsychologische inzichten gebaseerd. Naast rijpheidsproeven zijn er vorderingsproeven. Overhoringen, proefwerken en examens zonder meerkeuzevragen vallen eronder. Met een vorderingsproef gaat men na in hoeverre een leerling de stof, waar hij blijkens de rijpheidsproef aan toe is, zich daadwerkelijk eigen heeft gemaakt.

Wat moet er gebeuren?

Noodzakelijke stappen zijn volgens mij deze:

- Alle betrokkenen beginnen opnieuw vanuit de ontwikkelingsfasen van het kind en rijpheids- en vorderingsproeven.
- Leerkrachten worden weer meester over het lesgeven en over de inhoud van de lessen, niet het schoolbestuur.
- De pabo's zetten de gedachte van de ontwikkelbaarheid van de intelligentie, die sedert ongeveer 1970 'zone van de naaste ontwikkeling' heet, opzij en leiden weer op in de theorie en de praktijk van de ontwikkelingsfasen van het kind.
- De onderwijsinspectie controleert of een school elk kind op het niveau van zijn psychologische ontwikkeling aanspreekt en niet erboven en ziet onderwijsresultaten als sluitstenen van dat ontwikkelingsproces.
- De onderwijsinspectie erkent tests niet meer als betrouwbare meetinstrumenten.
- Het Cito maakt slechts rijpheids- en vorderingsproeven of sluit de deuren.

EWALD VERVAET

Natuurkundige en leespsycholoog.

